

А, Лотоцький

Колосся
Божої Матері

10
«МОЯ КНИЖЕЧКА» — БІБЛІОТЕЧКА ДЛЯ ДІТЕЙ

4. КНИЖЕЧКА

КОЛОССЯ БОЖОЇ МАТЕРІ

Марійські легенди
зібрав

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ

Обгортка й рисунки Ю. Сінгалевича.

Львів. Бібліотека
АД УРСР

Л Ї В І В

37.302

1938

НАКЛАДОМ ВИДАВНИЦТВА «НАШ ПРИЯТЕЛЬ»

Львівська державна
наукова бібліотека

№

3661

Колосся Божої Матері.

Як ще Христос-Учитель
Ходив людей навчати
По нашій по землі,
Любила з ним ходити
Його Пречиста Мати,
Святих щоб слухать слів.

Раз, було це під жниво,
Вони так проходили
Багатее село —
Буйні довкола ниви,
Колосся, повне сили,
Вже від землі росло.

Так, як стебло високе,
Високий був і колос
І повний зерна був.
Куди не кинеш оком,
Багатство надовкола,
Не знають про журбу!

І марнували люди
І жито і пшеницю.
Не тільки на гумні,
Валялось збіжжя всюди,
Бо людям це марниця,
Кидали вже й на гній.

Як те Христос побачив,
Сказав: „Нехай не родить
Вже збіжжя зерна вам!
Ним стали ви багатші,
Тепер зазнайте шкоди,
Вже хліба вам не дам!”

В цю мить Пречиста Діва
Хопила в руку колос
І враз просила так:
„О, не карай всіх гнівом,
Є бідні надовкола,
Хай має хліб бідак!”

Сказав Христос Марії:
„Хай буде так, як просиш,
О, добра Мати, ти —
Те, що в руці твоїй є,
Для бідних буде досить,
Ім буде хліб рости!”

І відтоді колосся
Збіжів таке маленьке
По світі всім росте.
Здавна нам це голосять:
„Хліб — Божої дар Неньки,
І збіжжя все святе!”

ЯРОСЛАВ ВІЛЬШЕНКО.

Мати благодати.

На краю великого, густого лісу жив рубач. Мав він лиш одним одну дитину, дівчинку Олюсю. Три рочки їй було.

А бідний був цей рубач, дуже бідний! Бувало й так, що цілими днями не було що й у рот вложити.

Ось устав рубач одного ранку. В хаті холодно й голодно. Журба гризе його, мізок сушить. Та що діяти? Хоч голодний, і одяг у нього вітром підшитий, треба йти. Робота жде!

Найнявся, кажуть, як продався. Хоча з грошей, що їх узяв наперед за роботу, нема вже знаку, та відробити треба.

Узяв сокиру й пішов.

Іде, ледве ноги за собою волочить. Журба й голод так його звялили, що найменший вітер із ніг валить його. Однак іде.

Сумний, дуже сумний прийшов він у ліс.

Іде, йде вже лісом, аж дивиться, на зустріч йому йде струнка пані, та така вже гарна, така гарна. Довкруги ясного волосся вінець із золотих зірок так і сяє. І одяг залотом блищить.

Підійшла ця пані до рубача та й каже:

— Чоловіче добрий, не лякайся мене! Я Мати Ісусова, Мати Спасителя світу. Я знаю, ти дуже бідний, не маєш з чого вижити й доні їсти дати. Ось я й хочу допомогти тобі. Хочу взяти твою дитинку, донечку твою до себе до неба й їй за матір стати.

Говорить Божа Мати, а голос у неї, як жайворонків спів весною, як подих теплого травневого леготу — такий любий і милий.

Рубач станув на вколішках перед Богоматір'ю та дякує, не надякується.

І взяла Мати Божа Олюсю до себе, до неба.

*

Жила там у небі Олюсечка, ховалася, виростала там, день у день з янголятками крилатими гралася.

Гарно їй там було.

Виросла там на гарну дівчину. Чотирнадцята весна вже їй була.

— Олюсечко моя люба, — каже раз до неї Пречиста Діва. — Я мушу на якийсь час лишити тебе саму тут у небі. Тепер місяць травень, треба мені зійти на землю квіти благословити. Бігай собі по всіх світлицях, тільки в цю крайню й не заглядай, не вільно!

Сказала Божа Мати й відійшла.

Дівчина бігала весело по небесних світлицях, і якось їй ані на думку не приходило заглядати в крайню.

Аж десь так у тиждень по відході Пречистої Діви найшлася вона знехотя перед дверми тієї світлиці.

— Чи це крайня світлиця? — питається вона свого янгола хоронителя.

— Так! — відповів янгол.

— Янголику! — сказала Олюся — Мати Божа наказала мені заходити туди, й я буду слухняна й не підую туди. Я лише так трішечки, тільки трішечки відхилю двері та крізь цей вузький відхил зиркну до середини.

— Е, ні! — сказав їй янгол. — Це, Олюсю, був би вже гріх!

І Олюся не відхиляла дверей.

Але від тієї хвилини не мала вона спокою. Вже щось немов тягло її туди під крайні двері. Та все пригадувала собі заборону Божої Матері, що така добра завсіди для неї, й осторогу янгола хоронителя й мерщій тікала від цих дверей.

Але ж раз таки не видержала. Мигом відхилила двері та зиркнула до середини.

І побачила там на золотому престолі Пресвяту

Трійцю в повній хвалі й сяєві. Хвилину гляділа з подивом, та зараз пригадала заказ Пресвятої Богородиці й мерщій утекла відтам. Жах пройняв її серце й не давав їй спокою. Воно бідненьке з жаху та тривоги товклося в грудях і дрижало.

Прийшла Божа Мати.

— А що, послухала ти мене, не заглядала в крайню світлицю?

— Ні, — каже дівчина — не заглядала.

І вдруге й утретє питає її Пресвята Богородиця.

— Ні, ні! — відповідала вперто Олюся.

— Коли ти мене не послухала, — сказала їй тоді Божа Мати — а ще гірше: не призналася, сказала неправду, то ти негідна бути в небі.

І в цій хвилині найшлася Олюся на землі серед глуші густого пралісу.

*

Прожила вона тут весну й літо. Настала осінь. Жила вона там ягодами й суницями, малинами й ожинами, що їх у лісі було подостатком. А спала в дуплі столітнього дуба. Настелила собі там моху й листя й так спала.

Живе вона так, живе та й невесело їй. Коли згадає веселе та щасливе життя в небі, то нераз аж заплаче, що через свій нерозум та неслухняність замінила те неземське щастя на понуру лісову самоту.

Аж раз їде тудою князенко.

Глип, а під дубом дівча, таке гарне, таке гарне, як ясочка з неба! Очі в неї сині, як дві фіялки, а золоті коси аж до землі вються.

Задивився князенко на неї, й очарувала його

Олюсина краса. Залюбився князенко в лісовій дівчині.

— Хто ти, дівчино-чарівниченько? — питається він у неї.

Нема відповіді. Це Мати Божа покарала її за неправду так, що їй відняло мову.

Дивується князенко.

— Чи підеш, дівчино, зо мною? — питається вкінці.

Притакнула головою.

І забрав її князенко з собою, до теренів своїх золочених та й оженився з нею.

Небаром помер старий князь, батько князенка. Наш князенко став князем, а Олюся княгинею.

І любить її молодий князь дуже, хоч і німа вона.

*

Живуть вони, живуть щасливі. От Бог їм і дитинку дав, хлопчика. Радіє князь, радіє нарід, тішиться, що є престолонаслідник:

Але приходить уночі до княгині, як вона спала, Божа Мати.

— Олюсю, — каже — признайся, що ти заглянула до забороненої кімнати, бо як ні, то забери твою дитину.

— Ні, я не заглядала! — відповіла Олюся.

І взяла Мати Божа дитинку та зникла.

Рано будяться, нема дитинки, нема князенка маленького. Метушня, шукають скрізь, все дарма. Нема, пропав, як камінь під водою.

Зажурився князь, засумував нарід.

Таке було й із другою дитинкою, теж хлопчиком.

А там і народилася у них донечка. І вона пропала.

І пішла недобра слава про молоду княгиню.

— Упириця вона, — кажуть — людодка, власні діти зїдає.

І до князя йдуть бояри, й ідуть міщани, селяни йдуть:

— Суди її, княгиню твою, княже, а то лихо буде тобі й нам!

Довго опирався князь, бо все таки через край любив її, подругу свою. Та нарід не заспокоївся. Одна з няньок, що її відправили, коли пропала третя дитинка, з пімсти підбурювала всіх, скрізь голосила:

— Княгиня упириця, власні діти поїдає, а на нас вина паде.

Вже князь не всилі оборонити любої жінки.

А вона сама не може нічого сказати на свою оборону, бо німа.

А її діточкам гарно. Вони всі троєчко в небі, Мати Божа доглядає їх. Вони там із янголиками яснокрилими граються, зіроньками срібними та золотими забавляються.

Але з їх ненечкою вже дуже зле. Вже її судом судили та присудили спалити її на кострі, як чарівницю-упирицю.

І прийшов день, коли мали виконати присуд.

— Ось вивели вже її звязану з башти. Ведуть до костра. А довкола костра нарід юрбється.

Кричить, лає княгиню:

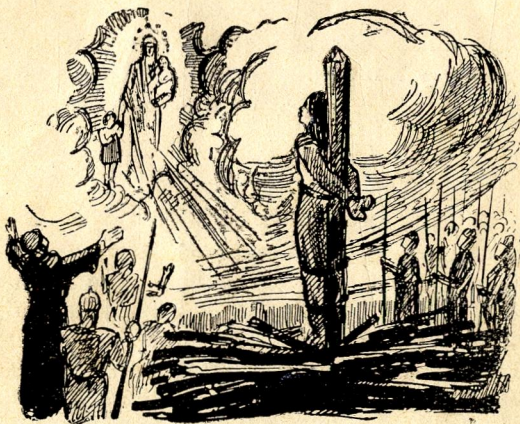
— Побачиш, упирице, як власні діти зїдати!

— Не допоможуть тобі твої пекольні приятелі! Пропадеш, згориш! Тільки душу твою візьме люципёр!

Стоїть біля костра теж і князь. Він, як та ніч,

чорний із жалю та розпачу. Ледве на ногах уже держиться.

І дивиться Олюся на чоловіка й жаль стало їй його. Жаль стало їй і свого віку молодого, що вона так марно мусить пропадати, й така неслава лишиться про неї на землі.

— Ох! — подумала вона собі — якби тепер Мати Божа зійшла до мене! Я б призналася та покаялась!

І тільки подумала таке, зараз відзискала мову. Врадувана, закликала голосно:

— О, Мати Христова, я признаюся, я заглядала туди!

Ледве вимовила ці слова, вже з'явилася Божа Мати. По боках її обидва хлопчики, а на руках дівчатко.

Віддала Пресвята Діва діток Олюсі.

— Хто щиро кається, — сказала Пречиста — тому відпускаються гріхи!

А ввесь нарід, як був довкола костра, припав навколішки та кликав:

— О, слава, слава тобі, Мати Божа, хвала Тобі, Мати благодати!

І забрав князь свою любу княгиню назад додому.

І жили обоє щасливо довгі, довгі роки та дітей по божому ховали.

І добре їм усім було, бо Пречиста Діва не випускала їх із своєї опіки.

Сіра пташка.

І розп'яли Господа на хресті. Вся природа задрожала, важким сумом покрилася. Сонце, що ще перед хвилиною так любо й так ясно світило, скрилося тепер за важкі, чорні хмари, що закрили все небо. Зелені дерева поникли, похилили долі свої пишні та горді верховіття. Співочі пташки заніміли. Це з жалю й зо співчуття над муками Спасителя світу.

А Господь висів на хресті й терпів страшні, невисказні муки й болі. Висів між двома розбійниками.

А кругом море народу! Вся Голгота залита людьми. Юрба кричить, верещить, насміхається, глумиться з мук Розп'ятого, хулить Його:

— Ти, що руйнуєш святиню й за три дні будуєш її знову, спасися сам! — кличе один.

— Коли ти Син Божий, зійди сам із хреста! — кричить інший.

— Інших спасав, а себе не всилі спасти! Коли

він цар ізраїльський, коли він Бог, то хай тепер звільниться з хреста, й ми всі ввіруємо в нього! — насміхалися архиереї, книжники та інша старшина жидівська.

— Коли ти Христос, спаси себе й нас! — хулив один із розпятих розбійників

А під хрестом стояла Мати Розп'ятого. Вона бачила страшні муки, нестерпні болі Сина свого найдорожчого, чула всі ті насмішки, наруги й хули розяреної юрби.

Серце в Неї крається з розпачу й горя. Душевний біль ізнеміг її зовсім. Ледве на ногах може встояти.

А юрба шумить, як розбурхана ріка, а юрба реве, хулить, насміхається...

Там знову вояки ділять між себе Спасителів одяг, сперечаються.

І всього того мусить слухати, на все те мусить дивитися Мати Божа.

Зболілими очима споглядає Вона на розярену юрбу. Очі її шукають у юрбі бодай однієї душі, бодай однієї людини, що на її лиці могла б відчитати жаль і співчуття.

Нема!

Юрба лютує, кричить, аж піниться зо злости. Вся повинь лютті ллється з уст кількатисячної юрби.

Немає в ній милосердної душі!

Божа Мати не всилі вже й на ногах устояти. Вся повисла на раменах св. Івана Богослова.

Нараз почула якийсь шелест, неначе б пташка злопотіла крилечками. Пресвята Діва підвела очі вгору.

А там над головою Спасителя, увінчаного тер-

невим вінцем, зависла невеличка пташина. Вона витягнула шийку та старалася дзобиком досягти терневого вінця. Побачила Спасителеві муки, що терпів їх за спасіння людського роду, й жаль стало їй, що Син Божий, Цар всього всесвіту тільки муки терпить, а ті люди такі невдячні.

І рішилась маленька птичка зменшити цей безмежний біль, кілька було це в її силі. Хотіла відняти бодай одно терня та стала дзьобати його.

І поти дзьобала та дзьобала, аж поки не відірвала того терня.

Бачить Пречиста це милосердя та співчуття маленької пташини й підвела жалісні очі в небо.

— Боже, — зідхнула Вона — в цієї маленької пташки більше серця й милосердя, як у тій великій юрбі людей! А між ними є чейже й люди високовчені, люди, що мають силу та значіння на

цьому світі. Вона, маліська пташечка, відчула біль великий і ті терпіння, а в них і крихіточки милосердя нема!

А потім поблагословила пташку-жайворонка.

— Дякую тобі, пташечко, дякую! — казала ласкаво. — За це ти на весну перша співатимеш Богу на славу й людям на втіху та радість!

*

І як сказала страдна Божа Мати, так воно сталося, так воно й по сьогоднішній день діється. І так буде поки цього світу стане, поки життя на землі розвиватиметься й поки сонце світитиме на небі.

Ще сніги не стояли, а вже жайворонок сіренький, зависнувши ген-ген високо в повітрі, співає людям про молоду весну й Богу хвалу приносить.

А наш український нарід із дяки за його ранню пісню прозвав його „хвалибогом”.

Чудесне полотно.

Мати Божа, святий Йосип
Із Ісусиком малим
Йдуть шляхом кремінним босо
У святий Єрусалим.
День кінчиться, йде ніч-мати,
Мусять ночувати тут,
Ніде хати не видати,
Де найшли б безпечний кут.
Аж ось світла мріють долі,
Видно вже хати в селі,
Не прийдеться спати в полі
Нині знов св. Сем'ї.

Вже ввійшли в село велике,
А в селі завмер ввесь рух,
Втихли метушня та крики,
Вмить собак теж лай ушух.

Близькість Господа пізнали
І замовкли всі зівсім,
А св. Семя помалу
Йде в багацький крайній дім.
До Пречистої Марії
Ласяться собаки враз,
Але люди тут лихії:
„Не приймемо наніч вас!”

Обійшли так хат багато,
Всюди відправляють їх,
Треба в полі ночувати,
Вже паде Марія з ніг.
Аж ген за селом хатина,
Невеличка, ненова,
Там саміська, без родини,
Прийняла їх удова.

Постелила їм соломи
Ще й накрила полотном,
Гості чуються, як вдома,
Сплять уже спокійним сном.
А та бідная вдовиця
Ще працює, ще не спить,
Щоб із ділом не спізниться,
Не спочине ні на мить.

Іншим людям пряде пряжу
За заплату так малу,
Що заледве кінці вяже,
Ледве боре долю злу.
Веретено в пальцях веться,

Нитка сучеться тонка...
Північ — йде вже й удовиця
На спочинок до кутка.

Та лиш засірів світанок,
Вже зірвалася вона,
Гостям вже варить сніданок,
Буде каша пшоняна.

Підвелася вже Марія,
До вдовиці йде вже вмить:
„Лад поможу хоч тобі я
Тут у хаті поробить!”

Вже збудивсь і святий Йосип,
І проснувся вже Ісус,
Ті солому вже виносять,
Щоб не марнують часу.
Помолились, поснідали,
Попращались, вже ідуть
Аж в Єрусалим помалу —
Ще далека жде їх путь!

37.302

Львів. Бібліотека
А. УРСР

Львівська державна
наукова бібліотека

№

3661

А вдовиця хоче в скрині
Умістити полотно,
Та не міститься в хатині,
Не то в скрині, вже воно.
Бо Пречиста, як лиш звила,
Полотно малее те,
То його благословила,
І воно росте й росте.

Полотна вже повна хата
І комора, ба і стрих,
І вдовиця вже багата,
Не зазнасть вже днів тих злих.
Вже не треба їй по ночах
Веретено все крутить
І старечі мучить очі,
Вже спокійно може жить.

Продавати буде людям
Полотно готове те,
Й на життя досить їй буде,
Бо лиш втне, то знов росте.
І йшли люди до вдовиці
По чудесне полотно,
Як по воду до криниці,
Бо сильне таке воно.

ЯРОСЛАВ ВІЛЬШЕНКО.

Свята ікона.

У князя Ярослава Володимировича був єпископ Іляріон. Приніс він раз кілька нових грецьких книжок, що їх привезли йому царгородські гості.

— Є тут цікавий літопис, — говорив Іляріон — є й цікава повість про Олександра Великого.

Є кілька церковних книг, а між ними словянський переклад акафісту до Пречистої Діви Марії. Його дам переписати писцям у кільканадцяти примірниках. Треба буде розіслати по церквах.

— І я буду твоїм писцем і перепишу два, або три примірники.

— Матимеш заслугу перед Богом, і Пречиста Діва матиме тебе в своїй опіці, княже ласкавий! — сказав єпископ Іляріон.

Ще поговорили про різні справи, й потім єпископ розпрощався з князем і вийшов.

Князь Ярослав полагоджував опісля звичайні щоденні справи, приймав послів чужих держав і відбув суд.

Аж вечором замкнувся в своїй кімнатці, прилаштував прилади до писання та пергамен.

І забрався до писання.

Писав, ба й виписував золотом і киноваром перші букви, заставки та кінцівки.

Вже й північ наближається, а князь усе ще пише й пише.

Догоряє олива в лямпадці.

Треба перестати писати, бо годі ж тепер в опівніч будити прислугу, щоб налила свіжої оливи.

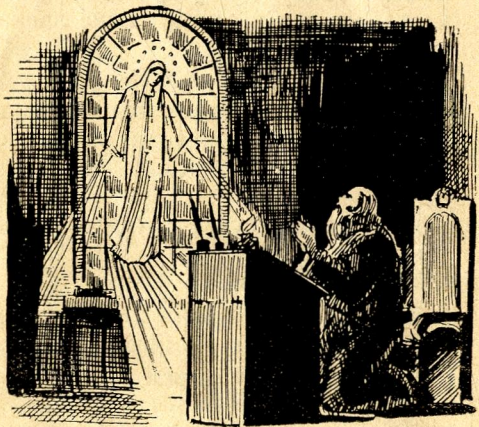
Але що це нараз так ясно стало в кімнаті, як у найясніший день?!

Підніс князь голову вбік і бачить: із вікна стелиться срібна стежка, а по ній ступає, так легко, плавно неземсько гарна пані в ясноглубому хитоні, обсипаному золотими зірками, як те небо в нічку погідну. А на плечах у неї плащ темносиній, а золотисті коси розплетені, а горі над ними чіль-

це з золотих зірок. А з рук її, спущених уділ, ллється струмком золоте проміння.

І припав князь Ярослав навколішки й голову схилив і руки зложив як до молитви.

— О, Мати Ісусова, о, Мати Ісусова! — шептав і більш ні словечка не міг промовити!

— Так це я Мати Ісусова! — почув князь слова ясної пані.

І були ті слова такі милі, такі солодкі, як найкраща музика.

І говорила даліше Мати Божа:

— Ти хочеш обвести свій стольний город новими стінами. А я беру твій город під мою опіку. Побудуй мені святиню на воротах города.

— О, Мати Божа, царице небесна! Дякую Тобі й молю Тебе: — не тільки Київ візьми в свою опіку, під омофор Твій, але всю мою державу,

ввесь нарід мій! — промовив князь, простягаючи руки до Пречистої Діви.

А Мати Божа сказала на це:

— Добре! Беру в опіку твою державу й нарід твій. Але знай одно, що тільки тоді буде твій нарід сильний і вольний, коли буде згідний у всіх своїх ділах, коли буде жити в братній любови, коли завжди й усюди житиме й поступати, як навчав Христос, Бог і Спаситель світу. Коли того не буде, важкі досвіди спадуть на твій нарід. Одначе й тоді я не випущу його зо своєї опіки. Благатиму Сина мого, щоб скоротив терпіння твоєму народові й допоміг знову вернутися йому до сили та слави.

Сказавши це Божа Мати, так як зявилась, вийшла стежкою з місяцевого проміння вгору.

Князь Ярослав ще довго стояв на вколішках і нараз побачив на місці, де стояла перед хвилиною Пречиста Діва, ікону. А на іконі намальоване Благовіщення Пречистої Діви, а Пречиста подібніська до Богоматері, що перед хвилиною об'явилась йому була.

І князь Ярослав помолився ще, потім подався в спальню, ляг там у постіль і зараз таки заснув.

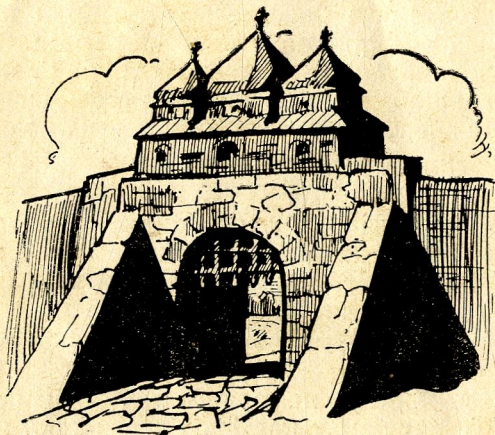
На другий день рано велів покликати митрополита й єпископа Іляріона. Показав їм святу ікону, що чудом об'явилась в його кімнатці, оповів про своє видіння й закінчив:

— Я негайно кличу до себе будівника й велю йому підготувати будову надворітньої церкви, й у тій церкві поміщу цю ікону Благовіщення. А поки та церква буде готова, переховуйте ікону в Десятинній церкві.

І зараз митрополит велів вийти процесіям із

усіх київських церков, і так серед набожних співів віднесли чудесно об'явлену ікону Богоматері в Десятинну церкву.

Бистро розійшлася вістка по всьому Києві й по околиці його, й раділи люди, що Пречиста взяла під свій омофор всю країну й нарід увесь, що стала царицею української землі.

Князь Ярослав, як сказав, так зараз і покликав будівника та велів йому зробити плян надворітньої церкви. Коли плян був готовий, велів негайно братися до будови. І скоро були готові ворота й церква над ними. Церква була покрита щирозолотою бляхою, тому й ворота звали золотими.

Аж вкінці надійшов день посвячення церкви й перенесення ікони Благовіщення з Десятинної в нову церкву.

Увесь Київ узяв участь у хресному ході. Ікону

ніс сам митрополит, а єпископ Іляріон мав проповідь до вірних. Він говорить:

— Оце перенесли ми чудесну ікону, що її сама Пречиста передала нашому князеві. Для тієї ікони побудував князь Ярослав цю церкву Благовіщення. А поставив він її тому, щоб через святе Благовіщення Господнє та молитви Пресв. Богородиці й архангела Гавриїла спливала на Київ повсякчасна радість. Так віддає князь вас і город ув опіку всеславній і скорій на поміч христіянам Пресвятій Богородиці, щоб тесаме поздоровлення, що архангел дав Діві, було й цьому городові. Бо до неї сказав: „Радуйся, повна радости, Господь із тобою!” а до города Києва: „Радуйся, побожний городе, Господь із тобою”.

Народ слухав цих слів славного проповідника з розрадуваним серцем і щиро молився до Пречистої, опікунки стольного города Києва.

*

І від тієї хвилини всі кияни в нещасті прибігали до Пречистої Диви, чи то в цій церкві Благовіщення, чи в Десятинній Володимировій церкві, чи пізніш у церкві св. Софії, що її збудував тяжкн. Ярослав Мудрий.

Ішли роки, йшли століття, а Мати Божа ніколи не випускала зо своєї опіки ні города Києва, ні всієї української землі. Пречиста Цариця України завжди вставляється перед своїм Сином за свій нарід.

Різну долю мав Київ, а з ним і вся українська земля. Були світлі часи, часи могутности й величі, коли наша держава була славна й відома по всій землі, прийшли й часи занепаду. Знищив Київ мос-

ковський князь, Андрій Боголюбський, знищили його майже зовсім татари, а він стоїть і стоятиме, бо він під омофором скорої на поміч Пресв. Богородиці, цариці України.

Князь московський, Андрій Боголюбський, коли здобув Київ, хотів забрати чудотворну ікону Благовіщення. Вже його дружинники простягнули були руки, щоб її зняти з престола та вивезти в Московщину, та ікона в той мент зникла їм із очей, — запалася в землю.

І жде у землі біля руїн Золотих Воріт, аж знову вернуться для Києва й усієї України часи Ярослава Мудрого.

Але це буде аж тоді, коли в усьому народі запанує братня любов, єдність і згода та сильна, незломна віра.

Половецькі бранці.

То не чорні сунуть хмари,
То не тучі в верховині —
По країні в злій годині
половецькі йдуть отари.

То не лискавки так світять,
Не гремлять це в горах громи,
Бють об руськії шеломи
половецькії мечі так.

Бють об руськії шеломи
Хани Гза й Копчак усюди
Та кривавлять руські груди
та й ратища руські ломлять.

Та й ратища руські ломлять,
Бо незгода та й нерозум

Вдарили на Русь морозом,
відчинили брами злому.

Ігор князь сидить в неволі,
Ярославна ж у сліз морі,
Святослав князь в лютім горі
на київському престолі.

Переяслав і Посемя
Заревом пожарів світять,
У неволю руські діти
вяже там погане племя.

Ой, погнали у неволю
Й чорноризця Авакума,
Йде він, поглядає сумно
на братів, сестер недолю.

Молиться в душі невинній:
„Ой, не дай їм, Божа Мати,
У полоні пропадати,
хай я сам за них там гину!”

„Хай я сам за них там гину,
їх під Твоїм омофором
Виведи з полону скоро
у щасливу годину!”

Вже половці йдуть помалу,
На степу ж уже своєму,
Та далеко ще додому,
ночувати в степу стали.

Нічка тиха, зорешлива,
Сплять половці всі спокійно,
Снять про бої, снять про війни,
не сплять бранці нещасливі.

Авакум чернець не спить теж,
Тиху він молитву творить...
Чи падуть це з неба зорі,
що так саявом степ облитий?!
То не зорі проміністі,
Освітили чисте поле
Так небеснії янголи,
проводжаючи Пречисту!

Йде Пречиста до полону,
Простягає білі руки:
„Вже скінчились ваші муки,
вже скінчились плач і стони!”
І в цю мить порвались пута,
Вольні руки, вольні ноги,
І відкриті їм дороги,
вже молитву бранців чути.
Вивела їх Божа Мати
Проміж половицькі вежі,
І не гонять бранців стежі,
бо половці сплять завзято.

Авакум іде щасливий,
Вже далеко були бранці,
Як, збудившись поганці,
здеревіли враз із дива...

ЯРОСЛАВ ВІЛЬШЕНКО.

Зоря моря.

Повертало козацтво з походу чайками. Пливуть Чорним Морем.

Чайки повні запорізького козацтва та бранців турецьких.

Веселе козацтво, бо похід удався, веселі теж і бранці, бо волю здобуло їм запорізьке лицарство.

Пливуть, співають, несеться над синіми хвилями грімкий, веселий спів.

Небо блакитне, чисте теж немов радіє разом із запорізцями та бранцями, так і сміється золотим соняшним промінням.

Аж нараз впливає на блакит неба невеличка чорна хмаринка.

Невеличка вона, та затривожила Грицька Пелеха, отамана похідного.

— Ой, лихо, панове молодці, буря буде! Захопить нас серед моря, й ми пропали. Гей, налягайте на весла, а може Бог і Свята Пречиста допоможуть нам іще завчасу до берега добитися!

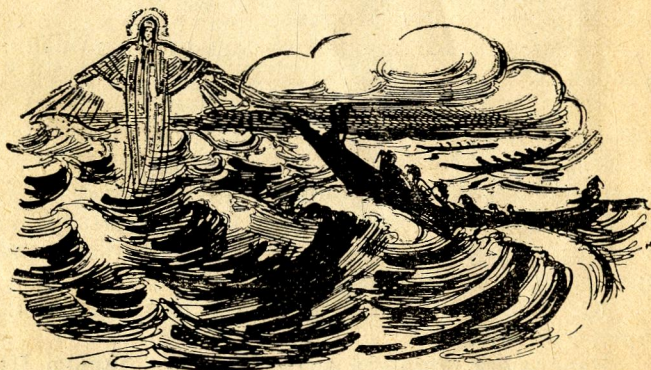
Налягло козацтво на весла, чайки несуться по морі бистро, мов ластівки в повітрі.

Та все дарма. Чорна хмара росте й росте й уже все небо застелила собою. Зірвалась нагальна буря. Вихри підняли запінені буруни високо, як ті гори. Ох, горе чайкам! Що вони серед моря?! — Луш-

пинки з горіха. Кидає буря чайками то вгору, то в долину, нема вже їм рятунку. І нікому не в голові тепер співи.

— Молімся, братця — каже похідний отаман — моліться до Пречистої Діви, Вона Зоря моря, Вона вирятує нас!

І відложили весла гребці й разом із усім козацтвом та з бранцями стали молитися до Пресвятої Діви.

Несеться молитва така щира, така сердешня: — О, Мати Божа, Мати Спасителя світу, спаси нас, рятуй! Ти Зоря, ти Порятівниця найпевніша, ти Поміч найскоріша в нещасті, рятуй нас, спасай!

Ніколи може не молилися так щиро, з такою глибокою вірою. Правду кажуть, що хто не вміє молитися, нехай іде на море вчитися.

Моляться й бачать нараз: — по самій середині розсувається хмара, та відразу бе відтам тільки ясність, і спливає та ясність струмами на море.

І бачать запорізці й бачать бранці: ген горі

стоїть Пречиста, ноги сперті на півмісяці, а руки розпростерла над морем.

І чудо, чудо! Море в цю мить втихає, вирівнюється, вигладжується.

Хапають гребці за весла й веслюють.

А з грудей усіх пливе молитва подяки Пречитій Діві, Зорі моря.

Щасливо доплили до гирлів Дніпрових.

І тільки вони виплили з моря й пустилися Дніпром до Січі, як над Чорним Морем знову затягнулася хмара й ізнову стала лютувати буря.

Але запорізькі чайки доплили вже щасливо до Січі...

Оборонниця незмінна.

Вже горить вся Україна
Червоним пожаром,
Попелища, кров, руїна —
Божая це кара!

Ой, бо наші не уміли
Одностайне стати,
Не уміли, не хотіли,
Йшов все брат на брата!

Ті червоним катам служать,
А ті каламутять,
Треті з Деникіном дружать,
Україна в смутах!

Вийшли, вийшли усусуси
З лихом тим до бою,
Всі погинути тут мусять,
В бою вже не встоять!

Бе червоний, бе і білий,
А стрілива мало,
Зажурився четар Смілий:
„Все уже пропало!”

Шістдесят стрільців провадить,
Вивести не зможе, —
„Доокола ворог, зрада —
Вирятуй нас, Боже!”

Окружають вже червоні
Відділ усусусів —
Не думай про оборону,
Згинуть всі мусять!”

Каже Смілий: „На коліна!
Молимося: Маріє,
Обороннице незмінна,
Наша Ти надіє!”

Станули всі до молитви,
Шапки на долину,
І молитва щира лине
У страшну годину.

Небо синє, лан пшениці
Клониться за вітром,
Вже пшениця колоситься,
Цвітуть маку цвіти.

Аж іде тут жінка боса,
У сільській одежі,
Та стрільцям таке голосить:
— „Йдіть на ті ось межі!”

„Там то ваші бій провадять,
Вже й у перемозі;
А червоні у неладі
Вже на тій дорозі!”

Це сказала та вже й зникла,
Мов її й не було,
Усусуси стрілянину
В віддалі почули.

І подалися тудою
Аж попід діброву
Та говорять між собою
Вже веселі знову:
Це напевно Божа Мати
Тут зійшла із неба,
Щоб з біди нас рятувати
В крайній вже потребі!"

ЯРОСЛАВ ВІЛЬШЕНКО.

0,93 коп (1986г)

р
л 3661 ч

З М І С Т:

	Стор.
Колосся Божої Матері	3
Мати благодати	5
Сіра пташка	12
Чудесне полотно	15
Свята ікона	18
Половецькі бранці	24
Зоря моря	27
Оборонниця незмінна	29

рл3661

А, Лотоцький

Колосся
Божої Матері

